

Zpravodaj

Výzkumného ústavu odborného školství

č. 3

(20.března)

Spolkový ústav odborného vzdělávání jako výzkumné pracoviště	2	Výzkumná činnost BIBB. Současné výzkumné priority. Spolupracující instituce. Plánování výzkumné činnosti - projekty.
Výkonnost a perspektivy vývoje systému odborného vzdělávání ve Spolkové republice Německo	4	Výňatky ze stanovisko Kuratoria Německého hospodářství pro odborné vzdělávání ze dne 18.8.1997 vyjádřeného v anketě vědecké služby Německého spolkového sněmu.
Návrh nového způsobu financování německé profesní přípravy	5	Informace o návrhu na zavedení tzv. příspěvkového systému. Ten předpokládá, že se na hrazení nákladů souvisejících s profesní přípravou budou přiměřeně podílet i podniky, v nichž se učňové nevdělávají.
Francouzský výzkum absolventů profesní přípravy	7	Národní observatoř vstupu do aktivního života, (součást Céreq) provádí rozsáhlé výzkumné šetření. U 26.000 absolventů počáteční profesní přípravy, z r.1992 zjišťuje, co se s nimi dělo v 5 letech po ukončení studia. Cílem šetření je zjistit, jak byl přechod ze školy do zaměstnání ovlivněn druhem školního vzdělávání a dosaženým diplomem.
Nové knihy v knihovně	8	
Odborné vzdělávání v Polsku	9	Schématické zobrazení vzdělávací soustavy. Charakteristika jednotlivých škol v sekundárním vzdělávání. Odpovědné orgány. Legislativa.
Dokumentační zpracovávání časopisů z oblasti odborného vzdělávání	12	Postup zpracování. Seznam časopisů dokumentovaných v letošním roce v knihovně VÚOŠ. Spolupráce se Státní pedagogickou knihovnou Komenského.
Co nového v časopisech	13	L'enseignement technique, Céreq Bref, Vocational training, Journal of Vocational Education and Training.
Proti násilí ve francouzských školách	16	Začlenění 40.000 pomocných asistentů do škol má dvojí účel: snížit nezaměstnanost absolventů sekundárních škol a usnadnit výchovnou práci škol.
Příloha: Výzkumná a informační základna odborného vzdělávání v některých vybraných zemích	i-viii	BIBB, Céreq, cibb, Cinop, ECABO, FÁS, FOREM, ibw, ISFOL, NSZI, SQA, ŠIOV, VDAB, VÚOŠ

Spolkový ústav odborného vzdělávání jako výzkumné pracoviště

Německý spolkový zákon o podpoře odborného vzdělávání (BerBiFG) ukládá Spolkovému ústavu odborného vzdělávání BIBB, aby prováděl výzkum odborného vzdělávání a vytvářel tak poznatková východiska jak pro svou vlastní práci, tak pro rozhodovací činnost spolkové vlády a ostatních subjektů, které se podílejí na profesní přípravě a dalším odborném vzdělávání. Při plnění tohoto úkolu BIBB spolupracuje s řadou institucí, které se sdružily do „Pracovního společenství Síť výzkumu odborného vzdělávání“ (*Arbeitsgemeinschaft Berufsbildungsforschungsnetz*). K těmto institucím patří např. Ústav pro výzkum trhu práce a povolání při Spolkovém ústavu práce, katedry, ústavy a profesorské stolice Komise profesní a hospodářské pedagogiky Německé společnosti pro pedagogiku (*Kommission Berufs- und Wirtschaftspädagogik der Deutschen Gesellschaft für Erziehungswissenschaft*), oddělení pro profesní školy, vývoj a výzkum kurikula a vzdělávání učitelů při zemských ústavech jednotlivých spolkových zemí, ústavy pro výzkum odborného vzdělávání, které působí v soukromé hospodářské sféře, aj.

V rámci širokého spektra svých pracovních aktivit považuje Spolkový ústav odborného vzdělávání výzkumnou činnost za svůj hlavní úkol, protože na jejích výsledcích závisí úspěch jeho celkového působení. Díky své výzkumné činnosti je Spolkový ústav vnímán jako „kompetenční centrum“, které pozitivně ovlivňuje vývoj odborného vzdělávání nejen v Německu, ale i v zahraničí, tím, že je s to přicházet „**s inovačními impulsy, nekonvenčními řešeními a vytvářet tak prostor pro předvídaté školsko-politické poradenství**“ (spolkový ministr pro školství, vědu, výzkum a technologii Rüttgers).

Ke správnému zacílení svého výzkumu

Spolkový ústavu čas od času vymezuje „výzkumné priority“. K těm, které formuloval koncem roku 1997, patří tyto tři:

Cesty mobility a způsoby profesní kariéry odborně kvalifikovaných pracovníků;

Nové obory - nové oblasti zaměstnání;

Individualizace a diferenciacce odborného vzdělávání pomocí kurikulárních, organizačních a didaktických opatření.

Výzkumné priority nejsou samostatnými výzkumnými úkoly. Jejich účelem je vyznačit, na co by se jednotlivé výzkumy měly soustřeďovat.

V roce 1998 se do popředí dostává potřeba zvyšovat atraktivitu profesní přípravy v duálním systému, a v souvislosti s tím se klade otázka, jak k tomu mohou přispět nové obory počáteční profesní přípravy i dalšího vzdělávání. Vzhledem k trvajícimu nedostatku učebních míst se budou z podnětu sociálních partnerů, zemských vlád a spolkové vlády intenzivněji zkoumat prostředky motivace podniků ke zvyšování nabídky učebních míst. K dalším tématům výzkumu patří způsoby certifikace dodatečné kvalifikace a kvalifikace získané neformálně, média vhodná pro individualizaci procesů odborného vzdělávání, důsledky, které pro vyučovací a učební koncepty plynou z nových forem organizace práce a ze změněných podnikových struktur, úpravy kurikula, které by mohly napomoci propojení počáteční profesní přípravy s dalším vzděláváním, vliv nových forem systémové organizace činností v podnicích (odběratelsko-dodavatelské vztahy, spojení mezi službami a výrobou, sítě) na procesy kvalifikování a na kvalifikační požadavky, působení opatření ke zdokonalování pracovních a organizačních procesů a zvyšování kvality na učební koncepty, využití moderních informačních a komunikačních technik (multimédií, sítí) při

učení v podniku aj.

Své výzkumné aktivity Spolkový ústav pečlivě plánuje a vyhodnocuje. Každým rokem sestavuje střednědobý plán výzkumných projektů, které se mají realizovat v průběhu následujícího půldruhého roku. Pro období začínající rokem 1998 bylo do plánu zařazeno 15 nových výzkumných projektů, které odpovídají stanoveným výzkumným prioritám.

Tvorba a schvalování projektů probíhá podle jasně stanovených pravidel, a to v několika krocích. Na podzim každého roku se pro informaci výboru pro výzkum vypracuje střednědobý plán výzkumu, v němž jsou uvedena výzkumná témata. Zpracovává se první verze projektu, kterou řešitel předkládá vedení ústavu. Porada vedení rozhodne o tom, zda realizace výzkumu přichází v úvahu. Potom vzniká pracovní verze výzkumného projektu, který se předává vedoucímu výzkumného úseku. Na „projektové konferenci ústavu“ proběhne interní veřejná diskuse o výzkumném projektu a na základě závěrů diskuse se projekt upraví. Potom jej posuzuje podvýbor pro výzkum a po eventuální úpravě se projekt předkládá hlavním výboru ústavu. Projekt formálně schvaluje spolkové ministerstvo pro školství, vědu, výzkum a technologii. Nako-nec se zpracovává definitivní plán nákladů, podle kterého se přidělují prostředky na výzkum.

V současné době se již uvažuje o dalších tématech výzkumu. Pozornost se věnuje vztahům mezi počáteční profesní přípravou a dalším vzděláváním. Je zřejmé, že počáteční profesní příprava a další odborné vzdělávání navzájem stále více srůstají, vzájemně se spojují a integrují. To by mělo ovlivnit způsob tvorby učebních řádů a programů dalšího vzdělávání. Příprava učebních řádů a

tvorba programů dalšího vzdělávání by měly být organizačně i obsahově propojeny. Rozdělování učebního obsahu zprostředkovávaného počáteční profesní přípravou a obsahu, který údajně přísluší dalšímu vzdělávání, je nerealistické a retardační. Kdo se dnes zabývá výzkumem učebních řádů, musí často věnovat pozornost také dalšímu vzdělávání, výzkumu a vývoji médií, procesům vyučování a učení, členění učebních běhů například na stavební prvky, zkouškám, i otázkám kvalifikování personálu činného v odborném vzdělávání. Roste váha problematiky dodatkových kvalifikací, jejich certifikace a využití v počáteční profesní přípravě a v dalším vzdělávání.

Potřeba výzkumu sílí i v důsledku dynamizace profesních profilů. Do nich vstupují tzv. dodatkové kvalifikace, které vybírají samy učební podniky. Nabízejí se i volitelné kvalifikační jednotky, které mohou být prospěšné jak pro mladistvé, kteří by jinak učebního cíle nedosáhli, tak pro mladistvé, kteří jsou schopni v profesní přípravě získat více, než je předepsáno.

Intenzivně je třeba hledat cesty, jak v profesní přípravě posílit orientaci na zákazníky, jak kombinovat kvalifikace pro sféru technických a komerčních služeb, jak do přípravy zařadit prvky nezbytné k založení samostatného podnikání, jak organizovat „prohlubující fázi“ přípravy respektující speciální požadavky podniků na vzdělávání apod.

K tomu, aby Spolkový ústav odborného vzdělávání mohl úspěšně plnit všechny své úkoly, má pomoci restrukturalizace, která by měla proběhnout v tomto roce. Nově uspořádané pracovní jednotky ústavu poskytnou šanci rychleji výzkumně postihovat závažná témata odborného vzdělávání a lépe zajišťovat požadované služby.

Zpracováno s využitím článků:

*Pütz, Helmut: Bundesinstitut am Anfang seiner Neuorientierung. [Spolkový ústav na začátku své nové orientace.] *Berufsbildung in Wissenschaft und Praxis*, 27, 1998, č. 1, s. 1-2.*

*Pütz, Helmut: Berufsbildungsforschung des Bundesinstituts - Kernaufgabe oder nur Hilfsfunktion für die Dienstleistung? [Výzkum odborného vzdělávání ve Spolkovém ústavu - hlavní úkol, nebo jen pomoc službám?] *Berufsbildung in Wissenschaft und Praxis*, 26, 1997, č. 6, s. 7-13. Překlad celého článku je k dispozici v knihovně VÚOŠ.*

Výkonnost a perspektivy vývoje systému odborného vzdělávání ve Spolkové republice Německo

Výňatky ze stanovisko Kuratoria Německého hospodářství pro odborné vzdělávání ze dne 18.8.1997 vyjádřeného v anketě vědecké služby Německého spolkového sněmu

Jak hodnotíte přizpůsobivost systému odborného vzdělávání vzhledem k rozšiřování tzv. „perspektivních profesí“?

Rozšiřování perspektivních profesí, zejména ve sféře služeb, musí být silněji než dosud využíváno k tomu, aby se v souladu se strukturálními změnami v hospodářství mohl kompenzovat úbytek učebních míst v tradičních oblastech. Předpokladem pro to je, že budou vytvořeny nové obory, které odpovídají potřebě specifických kvalifikací a možnostem vzdělávání, a že v těchto profesích bude vypěstována kultura vzdělávání. Při realizaci akce „Nové obory“, kterou iniciovaly před dvěma roky vrcholné hospodářské svazy, bylo již rozhodnuto o 15 nových učebních oborech, mezi nimiž jsou obory pro informační a telekomunikační profese, pro mediální profese a pro sféru služeb.

Jak hodnotíte přizpůsobivost systému odborného vzdělávání vzhledem k akademizaci kvalifikovaných činností?

Počet absolventů vysokých škol sice stále roste, přesto nelze uznat obecnou platnost teze o stoupající akademizaci kvalifikovaných činností. Vedle rostoucí akademizace určitých činností lze současně pozorovat stoupající potřebu činností kvalifikovaných odborníků. To ukázalo teprve před nedávnem zkoumání provedené Německým ústavem pro hospodářský výzkum ve spolkové zemi Berlín. To platí zejména pro oblast středně kvalifikovaných profesí. Ty nabízejí kvalifikovaným odborníkům šance na postup, který je závislý na kvalifikacích a odborných zkušenostech. Nesporná je ovšem i potřeba činností, kde není třeba vyučení a kde stačí pouhé zaučení. K tomu je třeba přihlížet v politice vzdělávání.

Jak hodnotíte přizpůsobivost systému odborného vzdělávání vzhledem k rostoucímu významu celoživotního vzdělávání?

Rostoucí význam celoživotního vzdělávání je nesporný a má rovněž účinky na odborné vzdělávání. Proto nemusí být v první fázi profesní přípravy předáván učňům odborné *know-how* potřebné pro celý profesní život. Profesní příprava však musí i v budoucnosti vést k odborné kvalifikaci, která umožní hladký nástup do zaměstnání bez delších fází zapracování. Musí rovněž rozvíjet základy pro celoživotní vzdělávání, které již vytvořily všeobecně vzdělávací školy. Vyučenec si musí uvědomovat význam stálé aktualizace své odborné kvalifikace a svou odpovědnost za ni. Tuto kvalifikaci a další odborné vzdělávání musí chápat jako investici do své vlastní budoucnosti.

Jaké změny odborného vzdělávání, v jeho místní a časové dualitě, v obsahu a metodách učení, i v použití informačních a komunikačních médií lze pravděpodobně očekávat?

Podnikové vzdělávání musí mít k dispozici - v neposlední řadě kvůli rychlým technickým a hospodářským změnám - dostatek času pro získání způsobilosti k odbornému jednání. Zároveň je stále důležitější efektivní vyučování v učňovských školách. To vyžaduje ještě těsnější spolupráci a koordinaci mezi podnikem a učňovskou školou. Proto je nutné organizovat vyučování v učňovských školách flexibilněji než dosud. Nové metody vyučování, i informační a komunikační techniky musí být používány i v učňovských školách v souladu s aktuálním vývojovým stavem. To vyžaduje též příslušné vybavení učňovských škol.

Při modernizaci učebních oborů je třeba zabránit tomu, aby se obory spojovaly a aby vzrůstaly nároky na teoretické vědomosti. Zkušenosti ukázaly, že nároky na teoretické

vědomosti se jednostranně nemění a že nové požadavky nejsou nezbytně vyššími požadavky. Odborné vzdělávání nesmí být v budoucnosti přetěžováno. Když do programů vzdělávání přistoupí nový obsah, musí se i zkoumat, jaký obsah může odpadnout. Na pozadí celoživotního vzdělávání by se mělo odborné vzdělávání omezit na kvalifikace, které jsou zapotřebí pro bezprostřední výkon profese po vyučení. Další kvalifikace mohou být získávány v průběhu profesní činnosti ve spojení s příslušnými možnostmi uplatnění.

Do jaké míry vytvářejí vědomosti a dovednosti získávané ve škole a v učňovské škole předpoklady pro profesní přípravu a jaké požadavky bude profesní příprava napříště klást na školu a učňovskou školu?

Předpokladem úspěchu duálního systému je schopnost učit se a zejména zralost absolventů škol všech forem. V poslední době se zjišťuje rostoucí deficit tzv. kulturních technik, schopnosti koncentrace, spolehlivosti, vytrvalosti atd. Všeobecně vzdělávací školy se vyzývají, aby zlepšily předpoklady svých absolventů pro profesní přípravu.

V učňovských školách se výuka musí silněji diferencovat v souladu s předchozím vzděláním učňů, zejména ve všeobecně vzdělávacích předmětech. Pro hůře se učící učně by se měly organizovat podpurné kursy, aby se jejich základní kvalifikace zlepšila.

Vybráno z Leistungsfähigkeit und Entwicklungsperspektiven des Berufsbildungssystems in der Bundesrepublik Deutschland. [Výkonnost a perspektivy vývoje systému odborného vzdělávání ve Spolkové republice Německo.] Wirtschaft und Berufserziehung, 1997, č.10, s.370-373.

Návrh nového způsobu financování německé profesní přípravy

Zpravodaj již několikrát uveřejnil články, které se týkaly nákladů na profesní přípravu v německém duálním systému (viz např. v číslech 12/97, 1/98). Tematiky financování profesní přípravy se bezprostředně dotýká i následující informace o návrhu na zavedení tzv. příspěvkového systému. Ten předpokládá, že se na hrazení nákladů souvisejících s profesní přípravou budou přiměřeně podílet i podniky, v nichž se učňové nevzdělávají.

Obecně se traduje, že profesní přípravu v duálním systému financují podniky, které plní funkci učebního místa a vzdělávají učně. Hovoří se o *einzelbetriebliche Finanzierung* - financování samými podniky. Toto tvrzení však není zcela přesné. Vždyť náklady na profesní přípravu si podniky mohou odepisovat z daní - a nadto je mohou promítat i do ceny svých výrobků! Kromě toho získávají z různých zdrojů příspěvky na vzdělávání handicapované mládeže, na podporu přípravy děvčat v technických oborech apod. Málo se přihlíží k tomu, že část profesní přípravy se realizuje v profesních školách, jejichž náklady jsou hrazeny z veřejných zdrojů. Také nadpodniková vzdělávací zařízení, která se uplatňují především v oblasti řemesel, získávají prostředky od komor, od Spolkového úřadu práce, od zemí i od Spolkové republiky. Bylo

by proto zřejmě korektnější považovat financování profesní přípravy za financování smíšené.

Již v minulosti se ozývaly hlasy, které upozorňovaly na to, že zavedený způsob financování profesní přípravy není spravedlivý, neboť zvýhodňuje podniky, které samy učně nepřipravují, ale přesto přijímají kvalifikované pracovní síly, které se vyučily v jiných podnicích.

Expertní komise zabývající se otázkami nákladů na profesní přípravu a jejího financování již v roce 1974 navrhla zavedení „kolektivního systému financování profesní přípravy“, který počítal s tím, že na profesní přípravu budou přispívat všechny podniky bez ohledu na to, zda jsou či zda nejsou učebním místem. Tento návrh se stal předmětem politické debaty, v níž na jedné straně stáli sociální demokraté a odboráři a

na straně druhé křesťanství a svobodní demokraté. Návrh se nepodařilo prosadit, ale přesto jej některá odvětví sama realizovala a funguje v nich dodnes. Je tomu tak např. ve stavebnictví, v kamenoprůmyslu, v oblasti pokrývačských řemesel, v zahradnictví aj.

Německá vzdělávací komise dokonce navrhla, aby financování profesní přípravy zcela převzal stát. Tento návrh však neměl - a ani v budoucnosti patrně nebude mít - šanci na přijetí. Dotýká se totiž podstaty duálního systému a jeho autoři jsou podezíráni ze snahy zestátnit odborné vzdělávání.

V současné době předložily návrhy na zavedení příspěvkového financování profesní přípravy odbory a sociálně demokratická frakce Spolkového sněmu. Vedla je k tomu snaha zajistit větší počet učebních míst. Návrh spočívá v zavedení povinnosti podniků přispívat do zvláštního fondu, z něhož by se vyplácely určité částky podnikům, které profesní přípravu realizují. Předpokládá se, že by k zavedení příspěvkového systému došlo až tehdy, kdy by se projevil výrazný nedostatek učebních míst.

Návrh vyvolal živou diskusi, v níž se objevuje mnoho argumentů pro i proti zachování dosavadního způsobu financování profesní přípravy i mnoho argumentů pro i proti zavedení příspěvkového systému jejího financování.

Ve prospěch zachování dosavadního způsobu financování profesní přípravy se uvádí:

- Nabídka vzdělávacích míst odpovídá potřebě.
- Prokázalo se, že duální systém je schopen být velice flexibilní.
- Je nežádoucí zavádět byrokratická opatření.
- Ohledy na náklady nejsou rozhodující při úvahách podniků o tom, zda mají připravovat učně.
- Vztahy mezi náklady na profesní přípravu a její kvalitou nejsou tak těsné, jak se zdá.

Proti zachování dosavadního způsobu financování profesní přípravy se argumentuje

Volně zpracováno podle Münch, Joachim: Umlagefinanzierung - ein bildungspolitisches Problem. [Příspěvkové financování - problém vzdělávací politiky.] Berufsbildung. 1997, č.48, s. 3-7.

takto:

- Jen pětina podniků připravuje učně. Náklady na jejich vzdělávání nejsou rovnoměrně rozděleny.
- Podniky, které učně nevzdělávají, využívají v důsledku mobility pracovních sil výsledků profesní přípravy realizované v jiných podnicích a mají z ní prospěch.
- Podnikům, které vzdělávají učně, snižují náklady na profesní přípravu schopnost konkurence.
- Kvalita profesní přípravy je závislá na hospodářském postavení podniků.
- Dochází k strukturálním disproporcím profesní přípravy: existuje málo učebních míst pro přípravu k výkonu perspektivních povolání, protože tato příprava je nákladná.
- Nabídka učebních míst je závislá na konjunktuře.

Ve prospěch zavedení příspěvkového způsobu financování profesní přípravy hovoří tyto jeho přednosti:

- Zajistí se dostatečný počet kvalitních učebních míst.
 - Zruší se závislost nabídky profesní přípravy na hospodářské konjunktuře
- Proti zavedení nového způsobu financování profesní přípravy se vznášejí tyto námitky:
- Dojde k byrokratizaci duálního systému.
 - Příliš se posílí vliv státu na profesní přípravu.
 - Sniží se flexibilita duálního systému.
 - Velké podniky budou subvencovány z prostředků malých, ekonomicky slabších podniků.
 - Vzniknou problémy se stanovením odměn učňů, které jsou nyní závislé na tarifních smlouvách odvětví.

Ve většině uvedených argumentů se odrážejí protikladné zájmy subjektů, které jsou zainteresovány na profesní přípravě. Je proto zřejmé, že eventuelní změny způsobu financování profesní přípravy jsou výrazně politickou záležitostí.

Francouzský výzkum absolventů profesní přípravy

Ústav pro studium a výzkum kvalifikací - Céreq trvale sleduje situaci, v níž se ocitají absolventi různých druhů škol po ukončení studia, tj. v období svého přechodu ze škol do zaměstnání. Je to jeden z jeho hlavních úkolů. (O problematice přechodu ze škol do zaměstnání informoval Zpravodaj VÚOŠ v č. 2/98.) V souvislosti s tím nyní provádí Národní observatoř vstupu do aktivního života - ONEVA (*Observatoire national des entrées dans la vie active*), která je součástí Céreq, rozsáhlé výzkumné šetření nazvané Generace 92. Obrací se na 26.000 absolventů počáteční profesní přípravy, kteří získali diplomy v roce 1992, a zjišťuje, co se s nimi dělo v pěti letech po ukončení studia. Hlavním cílem tohoto šetření je zjistit, jakým způsobem byl přechod ze školy do zaměstnání ovlivněn druhem školního vzdělávání a dosaženým diplomem.

Výzkumné šetření Generace 92 navazuje na práce, které Céreq provádí již déle než dvacet let. Od předchozích šetření se však významně odlišuje. Předchozí šetření se prováděla v homogenních vzorcích, které reprezentovaly určité části populace - absolventy sekundárních škol, maturanty apod. Takové sestavení vzorku vycházelo z představy, že existuje výrazný vztah mezi úrovní přípravy a druhem zaměstnání, které mohou její absolventi získat. Práce, které se v Céreq realizovaly v několika uplynulých letech však ukázaly, že se vztah mezi diplomem a zaměstnáním uvolňuje. Je to důsledek změn ve vzdělávacím systému, k nimž došlo po rozšíření nabídky profesní přípravy a diplomů, i změn na trhu práce, kde existuje nedostatek pracovních míst a vznikají obtíže při hledání zaměstnání. Přechod ze školského vzdělávání do zaměstnání proto probíhá v mnoha případech jinak, než tomu bylo dříve. Výzkumné šetření Generace 92 tyto změny chce postihnout, a proto se uskutečňuje ve vzorku vytvořeném z absolventů studijních oborů všech druhů a úrovní přípravy, které spojuje pouze ročník jejího ukončení. Očekává se, že v takto průřezově sestaveném vzorku bude možno postihnout rozmanitost průběhu školního vzdělávání jedné generace absolventů, charakterizovat zaměstnání, která jim jsou nabízena, analyzovat konkurenční postavení jednotlivých diplomů na trhu práce a odhalit rozdíly ve způsobech přijímání absolventů, které existují mezi jednotlivými odvětvími.

Do vzorku byli v příslušném poměru zařazeni absolventi všech druhů škol - *collèges*, lyceí, univerzit a *grandes écoles* - a všech oborů příprav. Těm byly zaslány informační dopisy a na ně navázaly asi čtyřicetiminutové večerní telefonické rozhovory. Ty se uskutečnily s využitím programu CATI (*Computer Assisted Telephone Interview*).

Telefonický rozhovor se týkal těchto témat:

- Co z profesní přípravy bylo možno zužitkovat na trhu práce: co ze vzdělávání v *collèges*, co z diplomů získaných v počáteční profesní přípravě a co z těch, které byly získány později, co z doplňující profesní přípravy.
- Jak probíhala profesní dráha po absolvování počáteční profesní přípravy. Měsíc po měsíci se zjišťovalo, zda absolvent pracoval v podniku, zda byl nezaměstnaný, zda vykonával veřejnou službu, zda pokračoval ve studiu, zda byl záměrně bez zaměstnání. Očekává se, že analýzou počtu, doby trvání a pořadí těchto období bude možno vytvořit různé modely přechodu ze školy do zaměstnání.
- Co vše vytvářelo profesní zkušenost. Šlo o postižení všech pracovních míst, na nichž se absolvent uplatnil, a to i těch, na nichž se uskutečňovala jeho profesní příprava.
- V jakém rodinném, sociálním a místním prostředí během sledovaných pěti let absolvent žil. Tyto údaje mají napomoci charakterizovat sociální původ absolventa, zjistit období samostatného života, dobu zakládání rodiny, geografickou mobilitu.

- Jaká je role mladého člověka při vyjednávání jeho profesní dráhy. Jde o postižení způsobů, jimiž mladý člověk navazuje pracovní poměr, podává výpověď, jakými využívá různých podpůrných prostředků apod.

Ke konečnému zpracování výsledků výzkumného šetření dojde v druhém pololetí roku 1998. Již nyní se však ukazuje, že způsob, jakým se šetření realizovalo přinese mnoho nového pro metodologii obdobných výzkumů. Podařilo se vypracovat standardní indikátory charakterizující období přechodu ze školy do zaměstnání, které jsou použitelné pro všechny kategorie absolventů. Ověřila se možnost zjišťovat, jak si na trhu práce konkurují různé druhy diplomů: diplomy téže úrovně prokazující kvalifikaci k výkonu různých povolání příslušejících k jedné profesní oblasti (zdravotnictví, strojírenství, hotelnictví apod.), diplomy různé úrovně prokazující kvalifikaci k výkonu jednoho druhu povolání (jako např. diplomy BEP, profesní bakalaureát, DESS). Ověřila se možnost zjišťovat mzdové podmínky v povoláních a pozici absolventů v podnicích. Podařilo se vytvořit seznam povolání, do nichž absolventi vstupují na počátku své profesní dráhy, a specifikovat socioprofesionální kategorie, do nichž se zařazují. To, že se výzkumné šetření týkalo celé širší skupiny absolventů, kteří nastupují do zaměstnání v různých sektorech národního hospodářství, umožnilo získat detailní přehled o chování různých podniků při přijímání mladých lidí, o jejich kritériích výběru spolupracovníků, o jejich aktivitách při prohlubování a přizpůsobování kvalifikace apod.

Zpracováno podle Spécial „Génération 92“, Céreq Bref, 1997, č. 137, příloha Brèves.

Nové knihy v knihovně

Kloas, Peter-Werner: Modularisierung in der beruflichen Bildung. Modebegriff, Streitthema oder konstruktiver Ansatz zur Lösung von Zukunftsproblemen?

[Modularizace v profesním vzdělávání. Módní pojem, sporné téma nebo základ pro řešení budoucích problémů?] Vyd. Bundesinstitut für Berufsbildung, Der Generalsekretär.

Bielefeld, Bertelsmann 1997. 75 s.

Berichte zur beruflichen Bildung. Sv. 208.

4528 B

Studieren ohne Abitur. Berufserfahrung - ein "Schrittmacher" für Hochschulen und Universitäten. [Studovat bez maturity. Zkušenost v profesi - „průkopník“ pro vysoké školy a univerzity.] Vyd. Bundesinstitut für Berufsbildung, Der Generalsekretär. Kerstin Mucke, Bernd Schwiedrzik.

Bielefeld, Bertelsmann 1997. 251 s.

Berichte zur beruflichen Bildung. Sv. 206.

4529 B

Münc, Joachim: Vocational education and training in the Federal Republic of Germany.

[Odborné vzdělávání a příprava ve Spolkové republice Německo.] 1st ed. 4530 B

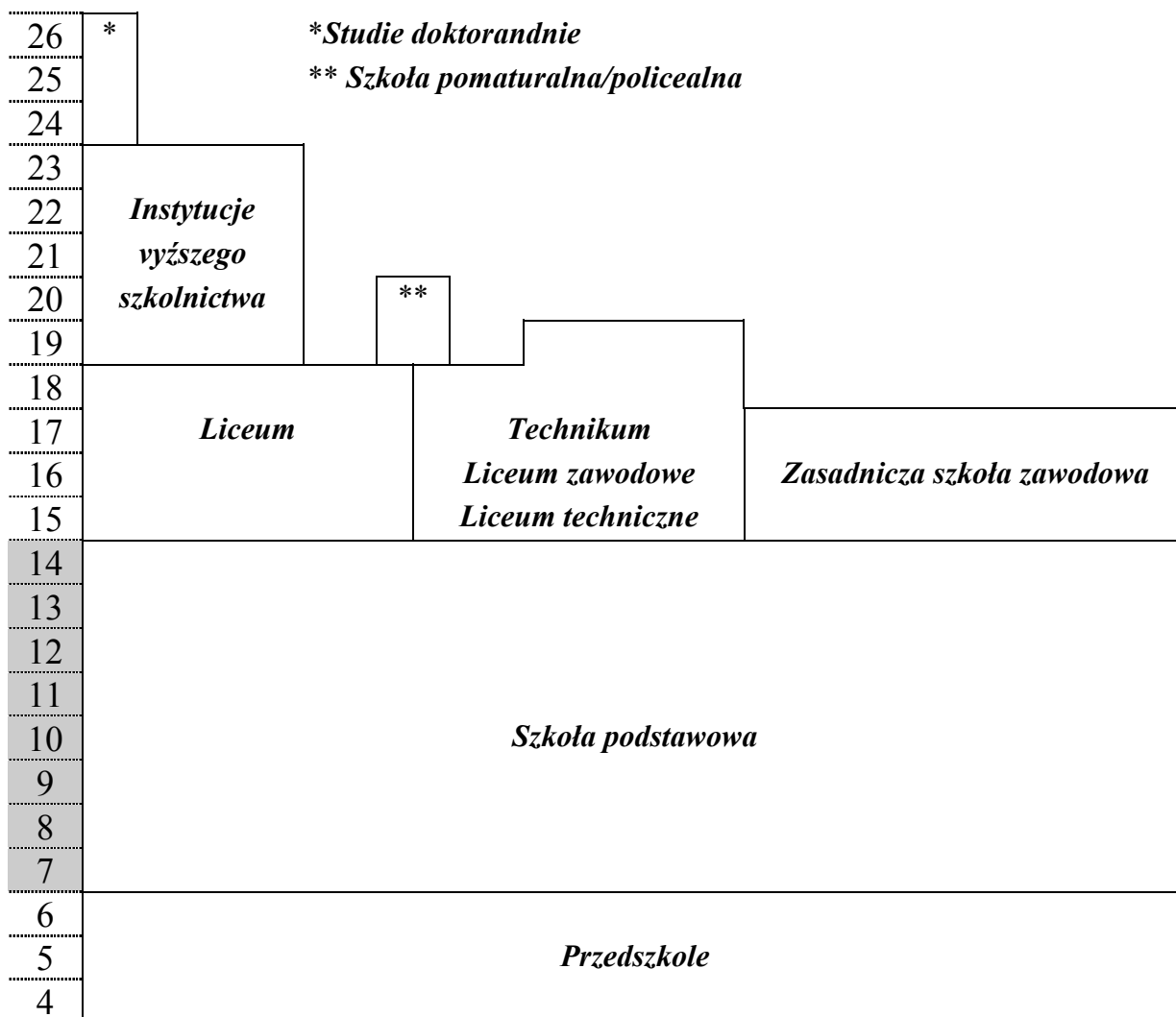
Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 1995. 119 s.

Learning modern languages at school in the European Union. [Učení moderním jazykům ve škole v Evropské unii.] 4525 B

Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 1997. 147 s.

Odborné vzdělávání v Polsku

Polsko v číslech	1995	1996	1997 (odhad)
Růst HDP v %	7,0	6,1	6,4
Inflace (konec roku) v %	21,9	18,5	13,4
Nezaměstnanost v %	14,9	13,2	10,7
Deficit státního rozpočtu (% HDP)	-2,6	-2,5	-2,3

 povinné vzdělávání

Použitá literatura:

The VET System in Poland. Recent Changes, Challenges and Reform Needs.

Sofia, Sibi Publishing House 1997. 93 s. Vyd. Polish National Observatory, Warszawa.

Structures of the Education and Initial Training Systems. 2nd ed. Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 1995. 458 s., Supplement 1997.

Sekundární vzdělávání

V současné době pokračuje 95-97 % absolventů *szkoły podstawowej* ve vzdělávání na středních školách. Mohou si vybrat ze tří typů škol:

- 3letá odborná škola (*zasadnicza szkoła zawodowa*);
- 4letá všeobecně vzdělávací škola (*liceum*);
- 4-5letá střední odborná škola (*technikum*) a její ekvivalenty, např. *liceum techniczne*.

Zasadnicza szkoła zawodowa - připravuje kvalifikované pracovníky. Vzdělávání trvá 3 roky a kombinuje se s přípravou ve školních dílnách nebo v podnicích. Existují tři organizační modely:

1. celodenní vyučování ve škole s praktickým výcvikem ve školních dílnách (nejobvyklejší);
2. spolupráce školy s podnikem, kdy škola organizuje a řídí praktické vyučování v podniku;
3. školní vyučování kombinované s přípravou učňů v podniku.

Podmínkou přijetí na čtyřleté (pětileté) školy je složení přijímací zkoušky. Studium na těchto školách je ukončeno maturitní zkouškou (*matura*). Absolventi mohou pokračovat ve studiu na vysoké škole.

Technikum - studium trvá pět let, v několika málo případech čtyři roky, podle specializace. Absolventi získávají titul technika.

Liceum zawodowe - připravuje kvalifikované pracovníky, poskytuje však také všeobecné vzdělání. Studium trvá 4 roky a zahrnuje období praxe v podnicích.

Liceum techniczne - nový typ střední odborné školy (zavádí se pokusně od roku 1994), která poskytuje přípravu širokého profilu s důrazem na rozvíjení interdisciplinárních klíčových dovedností. Studium trvá 4 roky. Absolventi nezískají žádný kvalifikační titul. Mohou pokračovat ve studiu na vysoké škole nebo získat profesní kvalifikaci v postsekundární odborné škole (*Szkoła pomaturalna/policealna*).

Szkoły policealne - mají status středních odborných škol a zpravidla jsou určeny absolventům středních všeobecně vzdělávacích škol. Umožňují žákům získat profesi na základní odborné úrovni nebo na sekundární odborné úrovni. Studium trvá obvykle 2 roky, v některých případech jen jeden rok, a vede k titulu technika.

Odpovědné orgány

Rozdělení odpovědnosti za odborné vzdělávání a přípravu je definováno v zákoně o školském systému z roku 1991. Podle tohoto zákona nese hlavní odpovědnost **Ministerstvo národního vzdělávání** a jeho sekce pro odborné a další vzdělávání. Ministerstvo národního vzdělávání určuje, koordinuje a uplatňuje celkovou politiku a řídí směr dalšího vývoje systému. Spolupracuje s jednotlivými vojvodstvími a ostatními zainteresovanými orgány. Ministr národního vzdělávání po konzultaci s dalšími příslušnými ministry definuje klasifikaci povolání a profesní profily, pro které školský systém připravuje. Stanovuje také kurikula všeobecného vzdělávání pro všechny typy škol a schvaluje kurikula vzdělávání pro jednotlivá povolání připravená příslušnými ministerstvy. Tato odvětvová ministerstva jsou podle výše uvedeného zákona oprávněna provozovat a řídit odborné školy a dohlížet na výuku

odborných předmětů v daném oboru (např. Ministerstvo kultury a umění - umělecké školy; Ministerstvo zemědělství a potravinářství - zemědělské školy atd.).

Ministerstvo práce a sociální politiky stanovuje spolu s Ministerstvem národního vzdělávání pravidla pro zvyšování kvalifikace a všeobecné vzdělávání dospělých a s Národním úřadem práce připravuje kurzy a poradenství pro nezaměstnané a pracovníky ohrožené nezaměstnaností.

Střední články řízení představují oblastní úřady Ministerstva národního vzdělávání tzv. **Kuratoria**. Kuratoria zajišťují pedagogický dohled nad školami v dané oblasti (kromě odborných předmětů v odborných školách, o které se stará příslušné odvětvové ministerstvo), poskytují metodickou pomoc a vzdělávání učitelům státních škol a registrují a povolují nestátní vzdělávací instituce. Podílejí se na utváření sítě škol v jednotlivých vojvodstvích.

Ředitel školy odpovídá za pedagogické, organizační i finanční řízení školy.

V souladu se zákonem o školském systému z roku 1991 a jeho doplňkem z července 1995 byly podniknuty některé **kroky k decentralizaci vzdělávacího systému**:

- řízení části odborných škol bylo předáno místním úřadům (*gminy*);
- ředitel odborné školy má právo změnit či zavést nové typy odborných předmětů v souvislosti s potřebami místního trhu práce, v koordinaci s kuratoriem a místním úřadem práce;
- kuratoria mají právo potvrzovat a schvalovat kurzy dalšího vzdělávání (dříve mělo tuto funkci Ministerstvo národního vzdělávání);
- ředitelé škol mají větší autonomii v didaktických a finančních záležitostech.

Decentralizační opatření zlepšila situaci, některé problémy však zůstávají. Například rozptýlení odpovědnosti za odborné vzdělávání mezi několik centrálních úřadů a vzájemné oddělení jeho součástí (počátečního vzdělávání, dalšího vzdělávání, rekvalifikačního vzdělávání) komplikuje administrativní systém a znesnadňuje rozhodování. Komunikace mezi Ministerstvem národního vzdělávání a Ministerstvem práce a sociální politiky není příliš efektivní, přestože byl pro ni vytvořen legislativní rámec.

Další slabinou administrativního systému je téměř úplná absence infrastruktury monitorovacího výzkumu a evaluace. Je třeba také vytvořit informační systém o vztazích mezi vzděláváním a trhem práce.

Legislativa

Zákon o vysokém školství	12. září 1990
Zákon o školském systému	7. září 1991
Zákon o zaměstnanosti a o opatřeních proti nezaměstnanosti	14. prosince 1994
Výnos ministra práce a sociální politiky o profesní a oborové klasifikaci	20. dubna 1995
Doplňky k zákonu o školském systému	1995
Doplňky k zákonu o zaměstnanosti a o opatřeních proti nezaměstnanosti	6. prosince 1996
Zákon o odborných vysokých školách	26. června 1997

Bližší pohled na současnou situaci přinese výťah z článku Tadeusze Kozeka o vývoji kurikula odborného vzdělávání, který vyjde v příštím čísle Zpravodaje VÚOŠ.

Dokumentační zpracování časopisů z oblasti odborného vzdělávání

Knihovna VÚOŠ je jedním z osmi pracovišť, které se podílejí na vytváření celostátní **Pedagogické bibliografické databáze**. Databáze je budována od roku 1990 ve Státní pedagogické knihovně Komenského v rešeršním informačním systému CDS/ISIS. Celý systém funguje na základě dobrovolné spolupráce, která probíhá následovně. Jednotlivé knihovny dokumentačně zpracovávají časopisy z oblasti svého zájmu a hotové dokumentační záznamy předávají na disketě do SPKK. Tam se záznamy vřadí do celkové databáze, ze které jsou spolupracujícím knihovnám zasílány nové přírůstky v měsíčních dávkách.

Dokumentační zpracování časopiseckých článků je náročné zejména u cizojazyčných titulů. Dokumentátor musí porozumět celému textu tak, aby byl schopen v několikařádkové anotaci vystihnout, o čem článek pojednává. V knihovně VÚOŠ se proto na této práci podílejí i externí spolupracovníci. Zpracované dokumentační záznamy se pak ukládají do databáze a doplňují třídíkem Mezinárodního desetinného třídění a příslušnými deskriptory vybranými z tezauru (Baránková, N. - Dušek, A. - Haškovec, J.: Český pedagogický tezaurus. Praha, ÚIV-SPKK 1994; doplňky 1995-1997). V roce 1998 se v naší knihovně budou zpracovávat následující časopisy:

Název časopisů	Země pův.	Poznámky
Der Ausbilder ¹	Německo	Příloha časopisu Wirtschaft und Berufserziehung
Berufsbildung	Německo	Vychází 6x ročně
Berufsbildung in Wissenschaft und Praxis ¹	Německo	Vychází 6x ročně; vydává Bundesinstitut für Berufsbildung v nakladatelství Bertelsmann
BIBB aktuell ¹	Německo	Příloha časopisu Berufsbildung in Wissenschaft und Praxis
Céreq Bref ²	Francie	Vychází 12x ročně, vydává Céreq
L'Enseignement technique ²	Francie	Vychází 4x ročně, vydává AFDET
Formation Emploi ²	Francie	Vychází 4x ročně, vyd. Céreq v La documentation française
Gewerkschaftliche Bildungspolitik ¹	Německo	Vychází 6x ročně, vyd. Deutscher Gewerkschaftsbund
Journal of Vocational Education and Training ³	Velká Británie	Vychází 4x ročně, vydává nakladatelství Triangle; získáváno z Internetu
Moderní řízení ³	ČR	Vychází 12x ročně
Odborná výchova ³	ČR	Vychází 5x ročně
Odborné vzdělávání ³	ČR	Vychází 6x ročně
Professional ⁴	Rusko	Vychází 12x ročně
Revue internationale du Travail ²	Švýcar.	Vychází 6x ročně, vydává Bureau international du Travail
Specialist ⁴	Rusko	Vychází 12x ročně
Technické aktuality a metodické rozhledy pro střední průmyslové školy ³	ČR	Vychází 4x ročně
Vocational training ³	Řecko	Vydává CEDEFOP
Vzgoja in izobraževanje ³	Slovinsko	Vychází 6x ročně, má anglické resumé
Wirtschaft und Berufserziehung ¹	Německo	Vychází 12x ročně
Zemědělská škola ³	ČR	Vychází 10x ročně
Zpravodaj VÚOŠ ³	ČR	Vychází 12x ročně, od roku 1998 zkrácený název

Kromě záznamů z těchto časopisů obsahuje naše databáze (která je pouze částí celkové databáze) ještě další záznamy, které si vybíráme z měsíčních dávek zasílaných z SPKK tak, aby odpovídaly sféře našeho zájmu. V současné době je v naší databázi téměř 9000 záznamů, z nichž je možné dělat rešerše.

¹ Dokumentují: Jana Šatopletová;

² Ivan Švanda;

³ Anna Konopásková;

⁴ Jana Váchová.

Co nového v časopisech

L'enseignement technique	
<p>HEE, Bernadette</p> <p>Les diplômes de l'enseignement technologique et professionnel. [Diplomy technologického a profesního vzdělání.]</p> <p>L'enseignement technique. 1997, č.176, s. 4-7, 1 tab., 2 grafy.</p> <p>Uvádějí se statistické údaje o počtu diplomů V. až III. úrovně získaných v institucích poskytujících technologické a profesní vzdělání. Zjišťuje se velikost podílu, jimiž jsou jednotlivé druhy diplomů v celkovém počtu zastoupeny a sledují se změny, k nimž ve velikosti podílů došlo ve srovnání s rokem 1995 i v delším časovém období.</p>	<p>DUBOIS, Mireille - ROUSSEAU, Bernadette</p> <p>L'enseigement supérieur. Évolution de 1980 à 1996. [Vyšší a vysokoškolské vzdělávání. Vývoj v letech 1980 - 1996.]</p> <p>L'enseignement technique. 1997, č.176, s.8-12, 2 tab., 5 grafů.</p> <p>Uvádějí se statistické údaje o počtech studentů vyšších a vysokých škol a o jejich vývoji v letech 1980-96. Zjišťuje se stálý růst celkového počtu studentů, mírné snižování zájmu o univerzitní vzdělávání, které přesto zůstává nejfrekventovanějším druhem studia, prudký vzestup zájmu o krátké druhy studia, v nichž se počty studentů ztrojnásobily, a zdvojnásobení počtu studentů v <i>grandes écoles</i>.</p>
<p>DUBOSQ, François</p> <p>La rentrée scolaire 1997. [Začátek školního roku 1997.]</p> <p>L'enseignement technique. 1997, č.176, s. 15-16.</p> <p>Uvádějí se statistické údaje získané při zahájení školního roku 1997/98 o počtech žáků primárních škol, sekundárních škol, vyšších škol a přípravných tříd; o počtech vyučujících a ostatních školských pracovníků; o počtech vzdělávacích zařízení a o nákladech na vzdělávání v jednotlivých druzích škol.</p>	<p>PERUCCA, Brigitte</p> <p>Lutte contre la violence à l'école: le gouvernement veut sanctionner et utiliser les emplois-jeunes en renfort. [Boj proti násilí ve školách: vláda chce schválit a zavést pomocné asistenty.]</p> <p>L'enseignement technique. 1997, č.176, s. 22.</p> <p>Šest francouzských ministerstev uzavřelo dohodu o opatřeních k snížení násilí ve školách. Kromě jiného nastupuje do škol 40.000 absolventů sekundárních škol, kteří nenašli zaměstnání, a podílejí se jako pomocníci učitelů na výchovné práci škol. Tato forma zaměstnání absolventů středních škol se nazývá „<i>emplois jeunes</i>“.</p>
<p>Programme de développement de formation professionnelle agricole. [Program rozvoje zemědělské profesní přípravy.]</p> <p>L'enseignement technique. 1997, č.176, s.19-21.</p> <p>Generální ředitelství vzdělávání a výzkumu vyhlásilo pro léta 1997-99 program rozvoje zemědělské přípravy, subvencovaný Evropským sociálním fondem. Jeho cílem je individualizovat profesní přípravu učňů a podpořit rozšiřování získaných zkušeností. Vybraná témata programu: způsoby práce středisek přípravy učňů zaměřené na individualizaci vzdělávání; způsoby certifikace s využitím kapitalizovatelných jednotek, validace pracovních zkušeností; hodnocení individuálních způsobilostí a příprava programů jejich rozvoje; individualizované vzdělávací trasy včetně tras distančního vzdělávání</p>	<p>Céreq Bref</p> <p>MÉRIOT, Sylvie - Anne</p> <p>La restauration: Ouvrir une filière de formation à la diversité des emplois. [Restaurace: Otevřít nový směr přípravy odpovídající rozmanitosti povolání.]</p> <p>Céreq Bref, 1997, č. 137, 4 s., 1 graf.</p> <p>V oblasti stravování existují dva základní typy stravovacích podniků: „obchodní“ restaurace a podniky hromadného stravování. V obchodních restauracích se připravují pokrmy individuálním způsobem ve vlastních kuchyních, podniky hromadného stravování odebírají průmyslově vyráběné pokrmy nebo polotovary ze samostatných výroben. Přesto i v podnicích hromadného stravování jsou zaměstnání kuchaři. Ti však zpravidla vykonávají i činnosti, které v obchodních restauracích přísluší jiným kategoriím zaměstnanců. Profesní příprava kuchařů je však jednotná a nerespektuje existující rozdíly mezi pracovními činnostmi v různých typech podniků. Možnosti kariérních drah kuchařů a výhody předloženého návrhu na reformu přípravy kuchařů, která spočívá v zavedení dalších diplomů, profesního bakalaureátu „Restaurace“ a CAP „Technický pracovník ve stravování“.</p>

Vocational training

NAGELS, J. - SIMOSIS, D.

The completion of the first phase of transition in Poland, Hungary, the Czech Republic and Slovakia. [Dokončení první fáze přechodu v Polsku, v Maďarsku, v České republice a na Slovensku.] Vocational training, 1997, č.11, s.9-19. 1 graf., 8 tab., lit.16.

Popis celkové situace v uvedených zemích včetně historického pozadí. Autoři charakterizují transformaci v těchto čtyřech zemích jako přechod od příkazové ekonomiky k „divokému“ kapitalismu. Makroekonomický vývoj a jeho ukazatele. HDP a kupní síla obyvatelstva ve srovnání s některými jinými zeměmi.

NESPOROVA, Alena

Labour markets and training in Central and Eastern Europe. [Trhy práce a odborná příprava ve střední a východní Evropě.]

Vocational training, 1997, č.11, s.20-28. 4 tab., lit.5. Nezaměstnanost jako nový jev v postkomunistických zemích. Různé reakce trhu práce v jednotlivých zemích na hospodářský pokles. Význam odborného vzdělávání pro kvalitu a adaptabilitu pracovních sil. Vývoj zaměstnanosti. Otevřená a skrytá nezaměstnanost. Odborná příprava v rámci trhu práce.

WEILNBÖCK-BUCK, Inge - BAUMGARTL, Bernd - FARLA, Ton

Observations on the challenges and priorities for vocational training in Central and Eastern European countries. [Zkoumání hlavních úkolů a priorit pro odbornou přípravu v zemích střední a východní Evropy.]

Vocational training, 1997, č.11, s.29-42. Lit.10.

Obecné trendy v reformě odborného vzdělávání od roku 1990. Změny v institucionálním uspořádání: decentralizace v rozhodování a v realizaci politiky, zapojení sociálních partnerů, zlepšování finančních mechanismů, monitorování spojení s trhem práce. Současné priority: přizpůsobení struktury a obsahu odborného vzdělávání požadavkům trhu, poskytování základu pro celoživotní vzdělávání, postsekundární a další odborné vzdělávání, zajišťování kvality odborného vzdělávání, vyvíjení profesních profilů, kurikul a standardů, ustavení systému hodnocení a certifikace, vyvíjení vyučovacích strategií, zlepšování profesní orientace a poradenství.

LUTTRINGER, Jean-Marie

The role of the social partners in the development of vocational training in countries in transition. [Úloha sociálních partnerů v rozvoji odborné přípravy v zemích v přechodu.]

Vocational training, 1997, č.11, s.48-52.

Sociální dialog o odborném vzdělávání je v zemích EU realitou. Na základě společných názorů vyvinuli evropští sociální partneři svou vlastní doktrínu, pokud jde o odborné vzdělávání. Sociální partneři v zemích, které jsou ve stadiu přechodu, si chtějí vybudovat svou identitu a legitimnost. Oblast odborného vzdělávání je pro procvičování dovedností v sociálním dialogu velmi vhodná.

KOZEK, Tadeusz

International co-operation in curriculum development for vocational education and training - Polish experience. [Mezinárodní spolupráce ve vývoji kurikula pro odborné vzdělávání a přípravu - polská zkušenost.]

Vocational training, 1997, č.11, s.53-62. Lit.6.

Popis polského systému odborného vzdělávání na sekundární úrovni. Reformy vzdělávání v 90. letech. Kurikulární reforma a programy mezinárodní pomoci v této oblasti v Polsku. Zkušenosti z realizace programů vývoje kurikula.

ALEX, Laszlo

German-Hungarian co-operation to support Hungarian reforms in vocational training. [Německo-maďarská spolupráce pro podporu maďarských reforem v odborné přípravě.]

Vocational training, 1997, č.11, s.63-69. 1 obr.

Institute v maďarském odborném vzdělávání. Cíle modernizace odborného vzdělávání. Německo-maďarský program pro počáteční a další přípravu kvalifikovaných pracovníků. Oblasti spolupráce: vývoj kurikula, inovace ve školách, další vzdělávání učitelů atd.

Stránky 80-97 jsou věnovány přehledům základních údajů o odborném vzdělávání a přípravě v jednotlivých zemích. Země jsou uvedeny v tomto pořadí: *Bulharsko*, s.80-81; *Česká republika*, s.82-83; *Estonsko*, s.84-85; *Maďarsko*, s.86-87; *Lotyšsko*, s.88-89; *Litva*, s.90-91; *Polsko*, s.92-93; *Rumunsko*, s.94-95; *Slovinsko*, s.96-97.

Přehledy mají jednotné uspořádání podle těchto bodů: Odpovědné instituce, financování, další vzdělávání, mezinárodní podporné aktivity, národní priority, založení národní observatoře.

Vocational training, 1997, č.11.

Vocational training

DODD, Martin

Modernisation and reform of vocational education and training in Estonia. A case study. [Modernizace a reforma odborného vzdělávání a přípravy v Estonsku. Případová studie.]

Vocational training, 1997, č.11, s.70-74.

Hospodářské ukazatele po vyhlášení samostatnosti. Popis školského systému. Reformní projekt v Estonsku. skládá z 5 vzájemně souvisejících složek: vývoj kurikula, partnerství s institucemi odborného vzdělávání v EU, vzdělávání učitelů, zlepšování vyučovacích pomůcek, rozvoj vzdělávací politiky a rozšiřování výsledků. Strategie uskutečnění projektu.

MAWSON, Tim

The opening up of Leonardo da Vinci programme to the countries of Central and Eastern Europe. [Otevření programu Leonardo da Vinci zemím střední a východní Evropy.]

Vocational training, 1997, č.11, s.75-79.

Pro země střední a východní Evropy, které uvažují o vstupu do EU, je účast v programu dobrou příležitostí pro získání potřebných zkušeností. Úloha Evropské nadace odborného vzdělávání. Přípravná opatření pro účast zemí střední a východní Evropy v programu.

Journal of Vocational Education and Training

VELDE, Christine

Reporting the New Competence Needs of Clerical-Administrative Workers: an employer perspective. [Informace o potřebě nových kompetencí úřednicko-administrativních pracovníků: hledisko zaměstnavatele.]

Journal of Vocational Education and Training, 49, 1997, č.1, s.21-44. Lit.42.

Povaha přijímání nových pracovníků. Jaké informace o kompetencích potenciální zaměstnavatelé chtějí a v jaké podobě. Výzkum vzorku 52 administrativních pracovníků ukázal, že tyto pracovníci získávají potřebné kompetence až v praxi na pracovišti. Školy stále poskytují pouze konvenční dovednosti (psaní strojem, sekretářské dovednosti) a nepřipravují studenty na samostatné jednání a řešení problémů.

ECCLESTONE, Kathryn

Energising or Enervating: implications of National Vocational Qualifications in professional development. [Posilující nebo vyčerpávající: důsledky národních profesních kvalifikací v profesním rozvoji.]

Journal of Vocational Education and Training, 49, 1997, č.1, s.65-79. Lit.24.

Začleňování národních vzdělávacích kvalifikací do profesních programů poskytovaných na univerzitách. NVQ mají v současné formě prospěšný vliv na navrhování a realizaci programů počátečního a dalšího odborného vzdělávání. Jejich zavedení na vysokých školách zlepšuje přístup do vysokoškolského vzdělávání k profesnímu rozvoji. Zavedení NVQ však má závažné důsledky pro demokratickou roli vysokých školy, protože porušuje jejich povinnost poskytovat kritické, široce založené vzdělávání.

WAYMARK, Margaret

The Impact of National Vocational Qualifications on the Secretarial Curriculum. [Vliv národních profesních kvalifikací na kurikulum pro kancelářské práce.]

Journal of Vocational Education and Training, 49, 1997, č.1, s.107-120. Lit.21.

Národní profesní kvalifikace byly ve Spojeném království doplněny do tradičního kurikula pro kancelářské práce v roce 1989. Článek pojednává o výzkumu, který monitoroval realizaci NVQ úrovně 3 - „řízení podniku“ v letech 1990-1995 pomocí dotazníků pro studenty, vyučující, zaměstnavatele a zaměstnané absolventy studia. Výsledky ze zpracování dotazníků spolu s rozhovory a pozorováním na pracovišti byly použity pro vytvoření obecného modelu sekretáře nebo sekretářky. Vyvinutý model byl v zásadě minimalistický, byl však kladen důraz na některé zvláštní aspekty, např. schopnost vykonávat několik úkolů současně. Doporučení pro budoucí vzdělávání v této oblasti.

CORNFORD, Ian R.

Ensuring Effective Learning from Modular Courses: a cognitive psychology-skill learning perspective. [Zajišťování efektivního učení prostřednictvím modulových kurzů: učení se dovednostem z hlediska kognitivní psychologie.]

Journal of Vocational Education and Training, 49, 1997, č.2, s.237-251. Lit.22.

Modulové kurzy jsou zaváděny jako součást programu odborné přípravy založené na kompetencích. Objevuje se obava, že modulové kurzy nepodporují efektivní učení, ačkoliv s jejich uplatňováním je spojeno mnoho výhod. Slabinou modularizace je tendence rozkouskovávat vědomosti. Literatura z oblasti kognitivní psychologie a učení se dovednostem indikuje principy, které zaručují efektivní učení prostřednictvím modulových kurzů. Zdůrazňuje se nutnost vyučování strategiím „učit se učit“ před zahájením modulových kurzů a důležitost hodnocení pro integraci vědomostí získaných z modulů. Brunerovo pojetí spirálového kurikula.

Proti násilí ve francouzských školách

Problémem francouzských škol se stává násilné chování žáků. Jde o fyzické násilí, o slovní napadání a o krádeže. O případech násilného chování žáků ve svých školách ví 57 % ředitelů *collège*, 54 % ředitelů profesních lyceí a 34 % ředitelů všeobecných a technologických lyceí.

V minulém roce přijala vláda plán opatření, která by měla vést ke snížení míry násilí ve školách. Na realizaci tohoto plánu se podílí šest ministerstev: ministerstvo školství, ministerstvo vnitra, ministerstvo spravedlnosti, ministerstvo obrany, ministerstvo kultury a ministerstvo mládeže a sportu.

Jedním z přijatých opatření je začlenění 40 000 pomocných asistentů do škol. Je to opatření, které má dvojí účel: jednak má přispět ke snížení nezaměstnanosti absolventů sekundárních škol, jednak má usnadnit výchovnou práci škol. Tito pomocní asistenti jsou do škol přijímáni v rámci akce *emplois jeunes* („mladá zaměstnání“). Pracovní smlouvu uzavírají na pět let. Je v ní zakotvena možnost dalšího vzdělávání v rámci pracovní doby, které by mladým lidem usnadnilo vstup do stálého zaměstnání.

V primárních školách se pomocní asistenti podílejí na organizování kulturních a sportovních akcí, pracují ve školních knihovnách, pomáhají při zavádění nových technických prostředků do vyučování. V *collège* mají úkoly složitější. Kromě všeho toho, čím se zabývají v primárních školách, mají na starosti dozor při příchodu žáků do škol a při odchodu ze škol, při různých mimoškolních akcích, kdy hrozí nebezpečí různých konfliktů. Mají za úkol snižovat vnitřní napětí ve skupinách žáků, a to i organizováním různých speciálních výchovných aktivit.

V profesních lyceích se pomocní asistenti zatím uplatňují jen v rámci některých experimentů. S ohledem na specifickou situaci v těchto zařízeních a s ohledem na svůj věk, kterým se příliš neliší od žáků lyceí, mohou pomocní asistenti začít pracovat v profesních lyceích až po absolvování přípravných kurzů.

Státní správa vytypovala několik regionů a oblastí, v nichž se koncentrují nepříznivé výchovné podmínky a snaží se o to, aby právě v nich co nejdříve nastoupili pomocní asistenti do škol.

Zpracováno s využitím článků

Dubosq, François: La rentrée scolaire 1997. [Začátek školního roku 1997.] L'Enseignement Technique. 1997, č.176, s. 15-16.

Perucca, Brigitte: Lutte contre la violence à l'école: le gouvernement veut sanctionner et utiliser les emplois-jeunes en renfort. [Boj proti násilí ve školách: vláda chce schválit a zavést pomocné asistenty.] L'Enseignement Technique. 1997, č.176, s. 22.

V příštím čísle:

- Ian R. Cornford: Zajišťování efektivního učení prostřednictvím modulových kurzů: učení se dovednostem z hlediska kognitivní psychologie
- Tadeusz Kozek: Mezinárodní spolupráce ve vývoji kurikula pro odborné vzdělávání a přípravu - polská zkušenost
- Odborné vzdělávání v Estonsku